

w metodologii badań społeczeństwa obywatelskiego? Czego jest za dużo, a czego za mało w badaniu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce? Jakie są szanse i bariery rozwoju metodologii oraz badań społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i na świecie?

Podsumowując konferencję, warto wskazać na kilka kwestii. Po pierwsze, dyskusja towarzysząca wystąpieniom wyraźnie pokazała, że metodologia badań społeczeństwa obywatelskiego i działań społecznych wymaga ciągłej refleksji ze względu na mnogość ujęć i modeli. Po drugie, przed badaczami pojawia się wiele problemów – od tych najbardziej ogólnych i podstawowych, takich jak np. pytanie o definicje operacyjne społeczeństwa obywatelskiego, po kwestie bardziej szczegółowe czy techniczne, dotyczące m.in. doboru populacji czy liczebności badanych (w odniesieniu np. do badań jakościowych). Po trzecie, konferencja pokazała, że istnieje duża potrzeba wymiany informacji i doświadczeń między ośrodkami oraz badaczami zajmującymi się tą problematyką. Pośrednio można też mówić o wzroście zainteresowania problematyką badania społeczeństwa obywatelskiego.

Marcin Tujdowski

EUROPEJSKIE FORUM WSPÓŁPRACY: POZNAŃ – HANNOVER – RENNES

Z inicjatywy władz miasta w dniach 25-26 czerwca 2007 r. zorganizowane zostało w Poznaniu Europejskie Forum Współpracy: Poznań – Hannover – Rennes pod hasłem „Samorząd lokalny a Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy”. Przedsięwzięcie to stanowiło realizację idei współpracy polsko-niemiecko-francuskiej w formule małego trójkąta weimarskiego. Włodarze partnerskich miast wraz z zaproszonymi gośćmi ze świata polityki i nauki, a także reprezentujących instytucje kultury, organizacje pozarządowe i media podjęli dyskusję o roli miast w Unii Europejskiej w perspektywie jej dalszego rozwoju. Szczególny kontekst tego spotkania tworzył zakończony dwa dni wcześniej szczyt Rady Europejskiej w Brukseli, który otworzył drogę do opracowania nowego traktatu reformującego Unię Europejską.

Otwierając konferencję prezydent miasta Poznania Ryszard Grobelny wyraził przekonanie, że odpowiedzą na podstawowe problemy Unii Europejskiej, jakimi są słabnące poparcie społeczne czy niezadowolająca przejrzystość działania, jest większe zaangażowanie samorządu terytorialnego, a w szczególności miast, w kształtowanie polityki unijnej. Miasta mogą także skutecznie promować ideę integracji, ponieważ mieszkańcy bezpośrednio odczuwają wymierne korzyści płynące z integracji i wynikający z nich wzrost jakości życia. Przede wszystkim jednak, skupiając 3/4 ludności UE miasta pełnią rolę motoru wzrostu, łącząc w sobie funkcje gospodarcze, polityczne i kulturalne. Projekt Europa nie może ograniczać się zatem do hasła Europa Ojczyzn, powinna ona także w większym stopniu być Europą Miast.

Z kolei nadburmistrz Hanoweru Stephan Weil wiele uwagi poświęcił kwestii międzynarodowej orientacji tego miasta. Znajduje ona swój wyraz w kontaktach międzynarodowych o charakterze biznesowym, powiązanych z tradycją wystawienniczą Hanoweru, w jego wielokulturowym obliczu, a także w celowym zaangażowaniu we współpracę partnerską miast, zainicjowaną już w pierwszych latach powojennych. Podkreślając znaczenie part-

nerstw miast dla pojednania niemiecko-francuskiego, a w szerszej perspektywie dla zjednoczenia kontynentu, wyraził nadzieję na równie głębokie pojednanie z Polską. Nawiązał przy tym do dorobku współpracy Poznania i Hanoweru, nawiązanej jeszcze w latach siedemdziesiątych, a dziś profilowanej pod kątem aktualnych wyzwań stojących przed miastami. Wśród nich wskazał konieczność przybliżania idei europejskiej młodym, którzy oczekują od UE więcej niż gwarancji pokoju w Europie. Miasta muszą wносить wkład w postęp integracji, dbać o przybliżenie UE obywatelom, między innymi poprzez wzmocnienie wymiaru socjalnego.

Zdaniem Edmonta Hervé, mera Rennes, o sensowności każdej polityki decyduje jej przełożenie lokalne – to w jaki sposób zaspokajają potrzeby ludzkie na poziomie lokalnym. Akcentował on konieczność włączenia miast i regionów w budowanie zjednoczonej Europy. To gwarantuje aktywne uczestnictwo obywateli w dążeniu do osiągnięcia celów integracji, bowiem obywatelskość zaczyna się na poziomie lokalnym. Przykładem takiego działania na początku jednoczenia kontynentu było odważne zaangażowanie władz miejskich w partnerstwa miast. Obecnie takie lokalne przełożenie obserwować można w zakresie zarządzania miastami. Jak najpełniejsze wykorzystanie możliwości, jakie wynikają z polityk UE, wspierać ma opracowany przez Komisję Europejską przewodnik *Miejski wymiar polityki wspólnotowej*. Obok polityki spójności wskazuje on także kwestie zatrudnienia, spraw społecznych, równości szans, środowiska, badań naukowych, energii i transportu, społeczeństwa informacyjnego i mediów, edukacji i kultury, zdrowia i ochrony konsumentów i innych.

Obok samorządowców z współpracujących miast głos zabrali eurodeputowani. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Hans-Gert Pöttering, który objął Forum patronatem, przekazał swoje przesłanie do uczestników w formie nagrania wideo. Natomiast obecny na sesji wiceprzewodniczący PE Marek Siwiec nawiązał do podstawowego dylematu jednoczenia Europy: czy Unia Europejska ma być formą integracji państw, czy wspólnotą obywateli. W jego przekonaniu rola państw jako inicjatorów integracji się wyczerpuje, natomiast rośnie rola samorządów jako bliższych obywatelom. Miasta mogą w szczególności zaferować mieszkańcom dzięki procesowi integracji wzrost jakości życia. M. Siwiec sformułował także postulat, by w ramach współpracy opartej na koncepcji trójkąta weimarskiego uwzględnić, choć niekoniecznie instytucjonalizować, kontakty z miastami z Ukrainy – ostatniego dużego europejskiego państwa pozostającego poza strukturami UE.

Z kolei eurodeputowany Jan Kułakowski więcej uwagi poświęcił zakończonemu szczytowi brukselskiemu. Wyraził radość z osiągniętego kompromisu, ale i ubolewanie odnośnie do stylu negocjacji. W jego opinii dyskutowane na szczytcie kwestie są niezrozumiałe i poniekąd obojętne obywatelom, inaczej niż sfera działania samorządu. Zbyt mało jednak zainteresowania poświęca się lokalnemu wymiarowi zasady subsydiarności. Partnerstwa samorządów w ramach UE wyrażają proces integracji w skali mikro, przyczyniają się do budowy społeczeństwa obywatelskiego i budowania akceptacji społecznej dla UE.

Inne akcenty uwypuklone zostały w wystąpieniu ambasadora Francji w Polsce Pierre Menata. Z jego perspektywy znamienne są konsekwencje zdecentralizowanej współpracy miast europejskich dla funkcjonowania dyplomacji. Ta nie ma już ani monopolu na informacje, ani na kontakty. Jednocześnie jednak znaczenie tej sfery współpracy między narodami skłania rząd Francji do udzielania jej finansowego wsparcia. Zwrócił także uwagę na ewolucję w sferze współpracy francuskich regionów – ich międzynarodową aktywność umożliwił dopiero proces decentralizacji, co tworzy pewną paralelę z sytuacją w Polsce.

Ambasador wyraził ponadto przekonanie o doniosłości – mimo pewnych kryzysów – współpracy w ramach trójkąta weimarskiego.

„Traktat konstytucyjny – dylematy integracji” to temat referatu wygłoszonego przez prof. dr Christiane Lemke z Uniwersytetu im. Leibniza w Hanowerze. Przedstawiła ona ewolucję idei leżącej u podstaw integracji od jej zainicjowania do obecnych działań, zmierzających do przyjęcia traktatu reformującego. Kluczowe problemy UE obecnie to wzrost demokracji, wzrost przejrzystości i zapewnienie zdolności do działania. Kwestia, czy Europa będzie odgrywała rolę globalnego gracza wobec wyzwań epoki globalizacji, pozostaje otwarta. Warunkiem dalszego rozwoju projektu europejskiego jest empatia i wola polityczna.

Kolejna sesja forum koncentrowała się wokół tematyki „Miasta w Unii Europejskiej”. W dyskusji panelowej udział wzięli: prof. dr Christiane Lemke, prof. Catherine Flaesh-Mougin z Université de Rennes 1 oraz prof. dr hab. Bogdan Koszel z Instytutu Zachodniego. Dyskusję moderował prof. dr hab. Andrzej Sakson, dyrektor Instytutu Zachodniego. W dyskusji wskazywano na osiągnięcia i deficyty traktatu konstytucyjnego, poruszono kwestie wzmocnienia pozycji samorządów regionalnych i lokalnych w przepisach traktatowych, a także dokonano wstępnej oceny zakończonego szczytu w Brukseli (B. Koszel). W zakresie zaangażowania miast na rzecz promocji i wzmocnienia idei europejskiej przedstawione zostały doświadczenia Rennes i Hanoweru, oparte na współpracy samorządu z tamtejszymi uniwersytetami (Ch. Lemke i C. Flaesh-Mougin). Odwołując się do tych doświadczeń A. Sakson sformułował postulat powołania w Poznaniu Centrum im. J. Monneta. Dyskutowano także o zaletach współpracy opartej na modelu trójkąta weimarskiego i perspektywach rozszerzenia kontaktów z miastami ukraińskimi.

W drugim dniu Forum przyjęta została okolicznościowa deklaracja w sprawie debaty dotyczącej integracji europejskiej.

Ryszarda Formuszewicz

SPOTKANIE Z AMBASADOREM PORTUGALII W POLSCE

Dnia 25 lipca 2007 r. z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu odbyło się w siedzibie Instytutu Zachodniego spotkanie z ambasadorem Portugalii w Polsce José Sequeirą e Serpą. Okazję stanowiło półroczne (w drugiej połowie 2007 r.) przewodnictwo Portugalii w Unii Europejskiej.

Zebranych powitał dyrektor IZ prof. Andrzej Sakson, zaznaczając na wstępie, że tego typu spotkania wpisują się już w tradycję Instytutu, który zaprasza ambasadorów państw sprawujących rotacyjną prezydencję w Unii. Jest to szczególnie ważne teraz, kiedy Unia znajduje się w trudnym i ważnym momencie. Konferencja międzyrządowa 27 krajów rozpoczyna bowiem pracę nad Traktatem Konstytucyjnym.

Wystąpieniu honorowego gościa towarzyszyła prezentacja multimedialna, wzbogacająca prelekcję. Na wstępie José Sequeira e Serpa nawiązał do symboliki obecnej prezydencji – białoniebieskiego kwiatka na granatowym tle, którego płatki mają oddawać dynamikę i różnorodność Unii współtworzonej przez kraje członkowskie.